

JAK DROBNY ROLNIK MOŻE UPORZĄDKOWAĆ SWOJE DŁUGI

WSKAZÓWKI DLA ROLNIKÓW

**NA K Ł A D E M
CENTRALNEGO BIURA DO SPRAW FINANSOWO - ROLNYCH
WARSZAWA, UL. SENATORSKA 15**

S T Y C Z E Ń, 1935 R.

JAK DROBNY ROLNIK MOŻE UPORZĄDKOWAĆ SWOJE DŁUGI

WSKAZÓWKI DLA ROLNIKÓW

**NAKŁADEM
CENTRALNEGO BIURA DO SPRAW FINANSOWO - ROLNYCH
WARSZAWA, UL. SENATORSKA 15**

S T Y C Z E N, 1935 R.

164342

DRUKARNIA WSPÓŁCZESNA
Sp. z o. o.
W WARSZAWIE
UL. SZPITALNA 10.

K-186/85

PRZEDMOWA

W celu ułatwienia rolnikom wywiązania się z obowiązków dłużnika w okresie zmniejszonych dochodów, zostały wydane w końcu października zeszłego roku rozporządzenia Pana Prezydenta Rzeczypospolitej, zawierające przepisy o ulgach w spłacie długów rolniczych.

Rozporządzeń tych jest kilka, przepisy — w zależności od rodzaju długu — różnorodne, a sposób, w jaki zostały napisane, ściśle prawniczy. Wszystko to razem sprawia, że trudno byłoby rolnikowi, czytać z pożytkiem same rozporządzenia wydrukowane w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej i posługiwać się nimi. A przecież jest rzeczą konieczną, aby każdy gospodarz wiejski, posiadający długi, wiedział jakie przysługują mu ulgi i uprawnienia oraz jakie obowiązki musi wypełniać w stosunku do swych wierzycieli. W przeciwnym razie rolnik nie potrafi skorzystać z dobrodziejstw, zawartych w rozporządzeniach Pana Prezydenta i pewne ulgi zostaną na papierze, a nie będą w całości wprowadzone w życie i wtedy plan pomocy dla rolników nie przyniesie spodziewanych rezultatów.

Ażeby ułatwić drobnym rolnikom korzystanie z wszystkich ulg, przewidzianych przez prawo w dziedzinie zadłużenia rolniczego, Centralne Biuro do Spraw Finansowo-Rolnych wydaje tę książeczkę. Są w niej zawarte szczegółowe wskazówki, objaśniające jak rolnik ma postępować przy porządkowaniu swych długów, oraz na jakie ulgi liczyć może. Książeczka ta obejmuje tylko sprawy dotyczące drobnego rolnika.

Im dokładniej zapozna się każdy z czytających z zawartymi tu wskazówkami, tem łatwiej mu przyjdzie uporać się z długami, gdyż nie straci żadnej korzyści, jaką mu daje prawo, a o którą niejednokrotnie trzeba się starać.

Dlatego przeczytaj uważnie całą książeczkę, a potem daj sąsiadowi.

Dyrektor Centralnego Biura
do Spraw Finansowo-Rolnych

(—) STANISŁAW LIPSKI

Warszawa, w styczniu 1935 r.

NOWE ROZPORZĄDZENIA O UPORZĄDKOWANIU DŁUGÓW ROLNICZYCH

28 października 1934 r. zostały ogłoszone w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej rozporządzenia Pana Prezydenta, dotyczące uporządkowania długów posiadaczy gospodarstw wiejskich. Rozporządzenia te zawierają liczne ulgi dla zadłużonych rolników, którzy na skutek kryzysu i związanego z nim spadku dochodów, nie są w stanie spłacać zobowiązań, zaciągniętych wówczas, gdy dochody były większe i gdy można było na podstawie tych dochodów obliczać, że otrzymane pożyczki będą w terminie spłacone.

Rachunek jednak zawiódł, bowiem ceny na artykuły rolnicze obniżyły się tak znacznie, że spłata długów, których terminy płatności w międzyczasie pozapaadały, okazała się niemożliwością.

Poczynając od 1932 r., Rząd wydawał szereg przepisów prawa, na mocy których rolnicy mogli bronić się przed naciskiem niektórych wierzycieli. Obecnie Rząd postanowił uporządkować całą sprawę zadłużenia rolniczego i ustalić taki ulgowy sposób spłacania długów, ażeby wreszcie można było doprowadzić do uporządkowania stosunków kredytowych na wsi. Temu celowi właśnie służą październikowe rozporządzenia.

POSIADACZE GOSPODARSTW WIEJSKICH.

Prawo do korzystania z ulg w spłacaniu długów mają posiadacze gospodarstw wiejskich, to znaczy zarówno właściciele tych gospodarstw, jak i dzierżawcy, a nawet użytkownicy.

Za gospodarstwa wiejskie uznaje się gospodarstwa rolne, leśne, ogrodowe, nasienne, hodowlane, pszczelne i rybne. Jeżeli przy gospodarstwie wiejskim jest prowadzony jakiś warsztat przemysłowy lub rękodzielniczy, to warsztat ten uważa się za część gospodarstwa i długi zaciągnięte na prowadzenie tego warsztatu są traktowane tak samo, jak długi, powstałe w wyniku prowadzenia samego gospodarstwa.

JAKIE DŁUGI ULEGĄ UPORZĄDKOWANIU?

Jeżeli głównym zawodem gospodarza jest prowadzenie gospodarstwa wiejskiego, które tem samem jest głównem źródłem utrzymania dla niego i jego rodziny, wówczas przypuszcza się, że każdy dług takiego gospodarza jest długiem rolniczym, podlegającym uporządkowaniu. W każdym zaś razie takimi są długi, które powstały w

związku z nabyciem, rozporządzeniem oraz prowadzeniem gospodarstwa. A więc **reszta ceny kupna**, długi spadkowe i rodzinne, a także wszystkie, które wynikły z prowadzenia gospodarki, są długami rolniczymi.

Jeżeli rolnik udzielił poręczenia w jakiejkolwiek formie, albo udzielił podpisu na cudzym wekslu, to dług ten podlega przepisom rozporządzeń o uporządkowaniu długów bez względu na to, na jaki cel została zużyta pożyczka przez właściwego dłużnika, to jest tego, który pobrał pieniądze z tej pożyczki.

Jeżeli wierzyciel sądzi, że dany dług rolnika nie powinien podlegać uporządkowaniu, musi udać się do urzędu rozjemczego i przeprowadzić dowód, że dług ten nie odpowiada powyżej podanym wyjaśnieniom, a więc nie jest długiem rolniczym. W tych przypadkach zagrożony rolnik powinien przygotować dowody swej słuszności, gdyż w razie przegranej, wierzyciel będzie mógł ścigać całą przypadającą mu należność w drodze przymusowej egzekucji przez komornika.

Nie wszystkie jednak długi rolnicze podlegają przepisom o uporządkowaniu, gdyż została ustalona ogólna zasada, że **podlegają tylko te, które powstały przed dniem 1 lipca 1932 r.**, późniejsze natomiast uporządkowaniu nie podlegają. Jeżeli dłużnik wystawiał nowe obligi, na przykład weksle, w celu pokrycia dawniej zaciągniętych długów, to wystawienie takich nowych weksli nie jest zaciągnięciem nowego długu.

Najlepiej tę sprawę wyjaśni praktyczny przykład. A więc rolnik, Paweł Zakrzewski, zaciągnął pożyczkę 200 zł. u Michała Piotrowskiego i wystawił weksel w dniu 1 stycznia 1930 r. Po trzech miesiącach Zakrzewski powinien był wykupić ten weksel, ale nie miał pieniędzy, zapłacił więc tylko procent i wystawił nowy weksel w dniu 1 kwietnia 1930 r. Jeżeli w tym czasie nie miał nawet na zapłacenie procentów, wówczas za zgodą Piotrowskiego mógł wystawić nowy weksel na większą sumę, obejmującą dług oraz niezapłacone procenty. Taka wymiana weksli mogła odbywać się aż do ostatnich miesięcy, jednak ponieważ dług pierwotny był zaciągnięty przed 1 lipca 1932 r., więc dlatego podlega uporządkowaniu ten dług, chociaż jest oparty na ostatnio wystawionym wekslu. Nie ma przytem znaczenia, czy ostatni weksel został zaprotestowany, czy też nie nastąpił jeszcze termin jego płatności.

Jeżeliby natomiast Zakrzewski, chcąc spłacić dług Piotrowskiemu, zaciągnął pożyczkę u kogo innego już po 1 lipca 1932 r., to wówczas uważa się, że ta pożyczka stanowi nowy dług, który nie podlega uporządkowaniu.

Również nie ulegają uporządkowaniu — i to bez względu na to, kiedy powstały — długi, pochodzące z niezapłacenia należności za

pracę pracownikom najemnym, albo też z niezapłaconia rzemieślnikowi umówionego wynagrodzenia za wykonaną robotę. Wreszcie zostały także wyłączone alimenty wszelkiego rodzaju.

W ten sposób otrzymujemy następujące wyjaśnienie: **uporządkowaniu podlegają rolnicze długi posiadacza gospodarstwa wiejskiego, powstałe przed 1 lipca 1932 r. z wyjątkiem długów za pracę i z tytułu alimentów.** Znajac te przepisy, każdy rolnik może sporządzić spis wszystkich swoich długów, podlegających uporządkowaniu na podstawie państwowych rozporządzeń.

GOSPODARSTWA GRUPY A.

Ulgi, jakie zostały przewidziane dla zadłużonych rolników, są liczne i różnorodne, ale nie z każdej z nich mogą korzystać wszyscy rolnicy. Rozporządzenia podzieliły posiadaczy gospodarstw wiejskich na trzy grupy, zależnie od posiadanego przez nich obszaru ziemi. Poszczególne grupy posiadają odmienne uprawnienia i obowiązują ich odrębne warunki, określające możliwość korzystania z ulg.

Do pierwszej grupy, zwanej grupą A, zostały zaliczone gospodarstwa mniejsze od tych, które zostały zaliczone do grup B i C.

Grupa A obejmuje:

1) wszystkie gospodarstwa wiejskie, których **obszar nie przekracza 50 ha**, na terenie województw: Poznańskiego, Śląskiego, Krakowskiego, Łódzkiego, Warszawskiego (z wyjątkiem powiatu Przasnyskiego), Kieleckiego (z wyjątkiem powiatów: Opoczyńskiego, Koneckiego i Włoszczowskiego), Lubelskiego (z wyjątkiem powiatów: Białskiego, Włodawskiego i Biłgorajskiego) oraz na terenie powiatów: Łomżyńskiego, Ostrowskiego i Wysoko-Mazowieckiego woj. Białostockiego i na terenie powiatów: Tarnobrzckiego, Niskiego, Kolbuszowskiego, Łańcuckiego, Przeworskiego, Jarosławskiego, Rzeszowskiego, Brzozowskiego i Krośnieńskiego woj. Lwowskiego.

2) Wszystkie gospodarstwa wiejskie, których **obszar nie przekracza 7,5 ha**, na terenie województw: Pomorskiego, Stanisławowskiego i Tarnopolskiego, oraz na terenie powiatów: Sokalskiego, Rawskiego, Lubaczowskiego, Żółkiewskiego, Lwowskiego, Bóbreckiego, Gródeckiego, Jaworowskiego, Przemyskiego, Mościckiego, Rudeckiego, Dobromilskiego, Samborskiego, Drohobyckiego, Sanockiego, Liskiego i Turczańskiego województwa Lwowskiego, na terenie powiatu Przasnyskiego województwa Warszawskiego, na terenie powiatów: Opoczyńskiego, Koneckiego i Włoszczowskiego województwa Kieleckiego, na terenie powiatów: Ostrołęckiego, Suwalskiego, Augustowskiego, Białostockiego, Grodzieńskiego, Szczuczyńskiego, Sokólskiego, Wołkowyskiego i Bielskiego województwa Białostockiego, na terenie powiatów: Biłgorajskiego, Białskiego i Włodawskiego województ-

wa Lubelskiego, a wreszcie na terenie powiatów: Włodzimierskiego, Horochowskiego, Krzemienieckiego, Zdołbunowskiego, Równieńskiego, Dubieńskiego oraz części powiatu Łuckiego, położonej na południe od linii kolejowej Kowel—Równe województwa Wołyńskiego.

3) Wszystkie gospodarstwa wiejskie, których **obszar nie przekracza 100 ha**, na terenie województw: Wileńskiego, Nowogródzkiego i Poleskiego, oraz na terenie powiatów: Sarnieńskiego, Kostopolskiego, Kowelskiego, Lubomelskiego, a także części powiatu Łuckiego, położonej na północ od linii Kowel—Równe województwa Wołyńskiego.

Powyższy wykaz umożliwi każdemu rolnikowi zbadanie, czy jego gospodarstwo zostało zaliczone do grupy A. Rolnicy, których obszar gospodarstwa jest nieco większy, niż powyżej podane normy, mogą korzystać z przepisu, który postanawia, że do obszaru nie zalicza się nieużytków. Jeżeli więc w danym gospodarstwie znajdują się nieużytki, to rolnik może udać się do starostwa z prośbą o stwierdzenie ich istnienia i wielkości. Otrzymawszy potrzebne zaświadczenie, rolnik odejmie obszar stwierdzonych nieużytków od całego posiadanego obszaru i wówczas ustali, czy jego gospodarstwo odpowiada rozmiarom, jakie zostały ustalone w danym powiecie dla grupy A.

Przy ustalaniu obszaru gospodarstwa będą brane pod uwagę wszystkie jednostki gospodarcze, jakie dany rolnik posiada, chociażby nie sąsiadowały ze sobą. Jeżeli więc rolnik posiada w powiecie Warszawskim 45 ha, a w powiecie Poznańskim 15 ha, wówczas liczy się, że posiada gospodarstwo o obszarze 60 ha, a więc nie należy do grupy A.

Jeżeli natomiast gospodarstwo o obszarze 200 ha odziedziczyło pięcioro rodzeństwa, a podział gruntu jeszcze nie nastąpił, to uznaje się, iż każde z rodzeństwa posiada tylko jedną piątą część majątku, czyli 40 ha, a więc każde jest posiadaczem grupy A.

Po przeczytaniu tych objaśnień, każdy rolnik powinien zbadać, czy należy do grupy A, a jeśli nie należy, to czy po wyłączeniu nieużytków, o ile je posiada, wejdzie do tej grupy.

Należenie do grupy A jest dlatego szczególnie ważne, że długi posiadaczy tych gospodarstw podlegają ulgowym spłatom bez względu na ich wysokość w stosunku do wartości gospodarstwa. Prostu, jeżeli rolnik znajdzie się w grupie A, wówczas wielkość jego zadłużenia nie jest badana przy porządkowaniu długów. Zadłużenie więc może być mniejsze, równe, lub przewyższające wartość gospodarstwa i w każdym z tych przypadków posiadacz gospodarstwa wiejskiego, zaliczonego do grupy A, może korzystać ze wszystkich ulg, przewidzianych w rozporządzeniach państwowych. Ponadto dla gospodarzy tej grupy przewiduje się największą pomoc ze strony Skarbu Państwa w celu obniżenia ich zadłużenia.

ULGI Z MOCY SAMEGO PRAWA.

Ulgi, o których piszemy w tym rozdziale, mają zastosowanie wtedy, jeżeli wierzycielem rolnika, zaliczonego do grupy A, nie jest:

- 1) Skarb Państwa,
- 2) instytucja ubezpieczeń społecznych (np. Ubezpieczalnia Społeczna),
- 3) związek samorządu terytorjalnego,
- 4) Bank Polski,
- 5) instytucja kredytu długoterminowego (na przykład Towarzystwo Kredytowe Ziemskie, Wileński Bank Ziemski i t. p.),
- 6) bank, przedsiębiorstwo lub instytucja — państwowe lub komunalne, (np. Państwowy Bank Rolny, Administracja Lasów Państwowych),
- 7) zwykły bank,
- 8) Centralna Kasa Spółek Rolniczych w Warszawie, Galicyjska Kasa Oszczędności we Lwowie i Ukraińska Szczadnycia w Przemyślu,
- 9) gminna kasa pożyczkowo-oszczędnościowa,
- 10) spółdzielnia kredytowa, należąca do jednego ze związków rewizyjnych, uznanych przez Ministra Skarbu.

Wyłączwszy tych dziesięć rodzajów wierzycieli, okaże się, że pod ulgi, które opisujemy w tym rozdziale, podpadają długi wobec osób prywatnych, firm handlowych, spółdzielni rolniczo-handlowych, zakładów ubezpieczeń od ognia i t. p. Dodać trzeba, że jeżeli mówi się osoba prywatna, to nie oznacza to koniecznie człowieka, może to być również tak zwana osoba prawna, a więc na przykład: fundacja, szkoła, towarzystwo, spółka i t. p.

Długi takie mogą być długoterminowe, zabezpieczone wpisem do wykazu hipotecznego gospodarstw, posiadających wywołane hipoteki, lub też oparte na wekslach, czy innych dowodach zaciągnięcia długu.

Długi te mogły być zasądzone prawomocnymi wyrokami sądowymi, uregulowane układami, albo wreszcie rozterminowane orzeczeniami urzędów rozjemczych, ale to wszystko nie powoduje żadnych zmian w przepisach, gdyż wszystkie te przypadki są potraktowane jednakowo.

Długi, o których teraz piszemy, zostały uporządkowane z mocy prawa, to znaczy, że spłata ich uległa rozłożeniu na raty, a procent obniżeniu bez starań ze strony rolników. Od chwili ogłoszenia rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej o konwersji i uporządkowaniu długów rolniczych, to jest od dnia 28 października 1934 r., wierzyciele nie mogą egzekwować w drodze licytacji całych swych należności. Należności te zostały bowiem na podstawie przepisów wymie-

niętego rozporządzenia, rozłożone na 28 równych półrocznych rat, płatnych w dniu 1 kwietnia i w dniu 1 października każdego roku.

Pierwszą ratę trzeba zapłacić w dniu 1 kwietnia 1935 r. Procenty od tych długów zostały obniżone do 3% w stosunku rocznym i mają być płacone zdołu łącznie z płatnością rat.

Od dnia ukazania się rozporządzenia o konwersji i uporządkowaniu długów rolniczych sądy mogą zasądzać jedynie na zapłatę długu w ratach ustalonych w tem rozporządzeniu, ale nie będą wydawały tytułów wykonawczych dla ściągania całości długów, które zostały rozłożone na raty z mocy samego prawa. W tej chwili jednak bardzo wielu wierzycieli posiada tytuły wykonawcze już dawniej wydane. Na podstawie takiego tytułu wierzyciel może zwrócić się do komornika i, opłaciwszy należną takse, zażądać wyznaczenia licytacji. Komornik nie jest upoważniony do badania, czy wierzyciel jest uprawniony do postawienia takiego żądania, ale jest obowiązany wykonać postanowienie sądu, zawarte w tytule wykonawczym, to też niewątpliwie wyznaczy licytację.

W przypadku wyznaczenia licytacji zainteresowany rolnik powinien zbadać, czy dług, z powodu którego prowadzona jest egzekucja, podlega uporządkowaniu z mocy samego prawa i jeśli tak — powinien natychmiast zwrócić się do powiatowego urzędu rozjemczego z wnioskiem o stwierdzenie, że jego gospodarstwo należy do grupy A, prosząc jednocześnie o zabezpieczenie tego wniosku przez zawieszenie egzekucji.

Po otrzymaniu postanowienia urzędu rozjemczego, zawieszającego egzekucję, należy postanowienie to przedstawić w sądzie grodzkim miejsca zamieszkania dłużnika; sąd zaopatrzy postanowienie urzędu rozjemczego w klauzulę wykonalności, poczem należy doręczyć owo postanowienie, zaopatrzone klauzulą sądową, komornikowi, a ten wstrzyma licytację.

Jak z tego widać, zawieszenie kroków egzekucyjnych wymaga pewnych starań, a więc i czasu. To też rolnik nie może czekać do ostatniej chwili, ale natychmiast po otrzymaniu zawiadomienia od komornika o licytacji powinien udać się do powiatowego urzędu rozjemczego z odpowiednim wnioskiem.

Koszty, jakie należy zapłacić w sądzie, w tych przypadkach kiedy idzie o uzyskanie klauzuli wykonalności, obejmują: 50 groszy od podania, 50 groszy od każdego załącznika do podania i 50 groszy jako opłatę kancelaryjną.

Jeżeli nadejdzie dzień, w którym należy dokonać zapłacenia pierwszej raty, to rolnik, który uzyskał zawieszenie egzekucji, powinien należną ratę wpłacić wierzycielowi, chociażby urząd rozjemczy nie przeprowadził jeszcze do tego czasu rozprawy, w celu stwierdzenia,

że dług, z powodu którego prowadzono egzekucję, jest długiem rolniczym, albo że gospodarz należy do grupy A.

Obliczenia wysokości należnych rat najlepiej dokonać w porozumieniu z wierzycielem, a jeżeli porozumienia takiego nie uda się osiągnąć, trzeba dokonywać spłaty według swego własnego rachunku. Jeżeli wierzyciel uzna, iż nie odpowiada to jego należności, będzie musiał udać się do sądu, który ustali sumę należności i, jeżeli okaże się, że raty były za małe, trzeba będzie jednorazowo uzupełnić zaległe części rat.

Przy ustalaniu rat należy pamiętać, że rozłożenie na raty obejmuje kapitał długu oraz odsetki, koszty i inne należności uboczne, jakie narosły za czas do dnia 1 listopada 1934 r. Ażeby wyjaśnić tę sprawę, dokonajmy obliczenia na przykładzie.

W dniu 1 stycznia 1931 r. sąd wydał na podstawie zaprotestowanego weksla wyrok, w którym ustalił, że suma dłużna wynosi 1.400 zł., od której obowiązywać będą procenty w wysokości 10% w stosunku rocznym, koszty zaś ustalił na 180 zł. W ciągu następnego okresu czasu wierzyciel poniósł jeszcze koszty egzekucyjne w wysokości 120 zł., a dłużnik nic nie wpłacił. W tym przypadku pierwszą ratę, którą trzeba wpłacić 1 kwietnia 1935 r., należy obliczyć następująco:

- 1) $1.400 \text{ zł.} : 28 = 50 \text{ zł.}$,
- 2) $10\% \text{ za } 46 \text{ miesięcy od } 1.400 \text{ zł.} = 535 \text{ zł.}$,
- 3) wszystkie koszty $180 \text{ zł.} + 120 \text{ zł.} = 300 \text{ zł.}$,
- 4) razem zaległe procenty i koszty $= 835 \text{ zł.} : 28 = 29.80 \text{ zł.}$,
- 5) $3\% \text{ płatne zdołu od } 1.400 \text{ zł. za pół roku} = 21 \text{ zł.}$

Rata więc wynosić będzie $50 \text{ zł.} + 29.80 \text{ zł.} + 21 \text{ zł.} = 100 \text{ zł.}$ 80 gr. Druga rata wynosić będzie $50 \text{ zł.} + 29.80 \text{ zł.} + 19.80 \text{ zł.}$, ponieważ procent będzie obliczony już tylko od 1.350 zł., gdyż wskutek zapłacenia pierwszej raty, dług uległ zmniejszeniu.

Jeżeli rolnik nie zdoła sam przeprowadzić obrachunku, może zwrócić się do przewodniczącego powiatowego urzędu rozjemczego z wnioskiem o wydanie mu zaświadczenia o wysokości rat i odsetek. O toż samo zwrócić się może również wierzyciel. Przewodniczący wysłucha dłużnika i wierzyciela i, jeżeli wysokość sumy długu nie jest sporna, wyda potrzebne zaświadczenie, jeżeli natomiast co do wysokości długu niema między stronami zgody, wówczas spór musi rozstrzygnąć sąd. W każdym jednak razie dłużnik powinien dokonywać spłat według swojego obrachunku, nie czekając na wyrok sądu.

Bardzo ważną jest rzeczą ustalenie sposobu dokonywania spłat w wyznaczonych terminach, aby uniknąć zarzutu, że rata nie została w terminie zapłacona.

Jeżeli wysokość rat jest obliczona zgodnie, należy tylko pilnować, aby na każdą wpłatę wierzyciel wydał pokwitowanie, na którym będzie wymieniona wpłacona suma raty, która została spłacona, data

wpłaty i podpis wierzyciela. Jeżeli wierzyciel nie chce przyjmować wpłat, można mu posyłać raty pocztą, zachowując pokwitowania. Można wreszcie przyjść do wierzyciela ze świadkiem, zaproponować zapłatę, a w razie odmowy złożyć należną ratę na nazwisko wierzyciela do depozytu sądu, kasy gminnej czy u rejenta.

Jeżeli jednak propozycja zapłaty lub przekazania raty będzie skuteczniejsza w niewłaściwym terminie, to jest z opóźnieniem, wtedy wierzyciel może odmówić przyjęcia raty.

Dotrzymywanie terminów, wyznaczonych na spłacanie rat, jest sprawą bardzo ważną. O ile bowiem dłużnik nie zapłaci dwóch kolejno po sobie następujących rat, wówczas wierzyciel może wystąpić z żądaniem jednorazowej zapłaty całego długu. Żądanie to jednak może być zgłoszone tylko wtedy, gdy wysokość rat ustalona została albo przez urząd rozjemczy, albo przez przewodniczącego urzędu rozjemczego, albo wreszcie przez sąd.

W wyjątkowych przypadkach, a mianowicie, gdy rolnik nie mógł zapłacić dwóch kolejno po sobie następujących rat z powodu siły wyższej, a więc np. powodzi, pożaru, gradu i t. p., może on zwrócić się do powiatowego urzędu rozjemczego z wnioskiem o uchylenie skutków niezapłacenia owych dwóch rat. Urząd rozjemczy zbada wszystkie okoliczności i może postanowić, że pomimo niezapłacenia dwóch kolejnych rat dług nie stał się wymagalnym w całości.

Ażeby ułatwić rolnikom prędszą spłatę długów, zostało postanowione, że przy przedterminowym spłacaniu długów rolnicy, zaliczeni do grupy A, będą korzystać z tak zwanych bonifikat. Musimy tu wyjaśnić, co to jest bonifikata i co znaczy przedterminowa zapłata. Bonifikata polegać będzie na tem, że każda dokonana przed terminem spłata będzie uiszczać sumę długu w wysokości o połowę wyższej od wwołanej sumy. Znaczy to, że jeżeli rolnik wpłaci przedterminowo 100 zł, to wierzyciel jego będzie musiał uznać, że otrzymał 150 zł.

Przedterminową jest spłata wtedy, gdy rolnik nie zalega z żadną ratą i gdy wpłaci jakąś sumę przed dniem, wyznaczonym na zapłatę najbliższej raty. Taka spłata przedterminowa nie zwalnia bynajmniej z obowiązku płacenia najbliższej raty.

Sumy, które zostały wpłacone przedterminowo, zostają zarachowane na poczet całego długu, a więc jeżeli dług był rozłożony na raty, to odpowiedniemu zmniejszeniu ulegają wszystkie następne raty.

Weźmy następujący przykład: Cała suma dłużna została obliczona na 2.800 zł., czyli, że rata półroczna wynosi bez procentów 100 zł. Rolnik spłacił już dwie pierwsze raty, to znaczy, że suma dłużna zmniejszyła się do 2.600 zł.. Dnia 20 grudnia 1935 r. rolnik otrzymał 400 zł., które przeznaczył na przedterminową spłatę długu. Po skutecznieniu przedterminowej wpłaty w wysokości 400 zł., dług jego zmniejszy się o 600 zł. i wynosić będzie tylko 2.000 zł.. Ponieważ zo-

SPROSTOWANIE

Na stronicy 10 po słowach „należy obliczyć następująco“ wiersze od 21 do 29 włącznie należy skreślić i przyjąć tekst niżej podany:

- 1) $1400 \text{ zł.} : 28 = 50 \text{ zł.}$
- 2) $10\% \text{ za } 46 \text{ miesięcy od } 1400 \text{ zł.} = 536,66 \text{ zł.}$
- 3) Wszystkie koszty $180 \text{ zł.} + 120 \text{ zł.} = 300 \text{ zł.}$
- 4) Razem zaległe procenty i koszty $= 836,66 : 28 = 29,88 \text{ zł.}$
- 5) $3\% \text{ płatne zdołu od } 1400 \text{ za } 5 \text{ miesięcy} = 17,50 \text{ zł.}$

Pierwsza rata wynosić będzie $50 \text{ zł.} + 29,88 \text{ zł.} + 17,50 \text{ zł.} = 97,38 \text{ zł.}$

Druga rata wynosić będzie $50 \text{ zł.} + 29,88 \text{ zł.} + 20,25 \text{ zł.} = 100,13 \text{ zł.}$,
ponieważ procent będzie obliczony już tylko od 1.350 zł., gdyż wskutek zapła-
cenia pierwszej raty, uległ zmniejszeniu.

Na stronicy 11 w wierszu 28 od góry po wyrazie: „spłata“ trzeba dodać
wyrazy: „o ile wynosi przynajmniej dwudziestą ósmą część całego długu“.

stało do zapłacenia 26 rat, więc raty te będą wynosiły nie po 100 zł. każda, ale po 76 zł. 93 grosze, ponieważ wpłata przedterminowa została zaliczona na rachunek całego długu.

Łatwo zrozumieć, że zaprowadzenie tego systemu spłat przedterminowych jest bardzo korzystne dla zadłużonego rolnika, bo pozwala mu — mniejszym kosztem — uregulować swe długi, a wierzyciel najczęściej będzie też zadowolony, że prędzej otrzyma trochę gotówki. **Ulgi przy przedterminowych spłatach obowiązują tylko do 28 października 1937 r.**

Wszystkie wymienione ulgi, przysługujące z mocy samego prawa rolnikom, zaliczonym do grupy A, mogą być zmienione przez urząd rozjemczy na wniosek wierzyciela w trzech następujących przypadkach:

1) jeżeli urząd uzna, że wierzyciel jest w ciężkim położeniu majątkowym, a możliwości gospodarcze dłużnika są na tyle dobre, że może on spłacić dług na warunkach dla wierzyciela korzystniejszych,

2) jeżeli dług powstał z tytułu zasądzonego odszkodowania za wyrządzoną szkodę lub krzywdę, np. z powodu pobicia, zniszczenia inwentarza, szkody wyrządzonej przez bydło i t. p.,

3) jeżeli dłużnik swem działaniem zmniejsza bezpieczeństwo wierzyciela, to znaczy, że naprzykład wyprzedaje inwentarze, niszczy meljoracje, wyrębuje drzewostan i t. p.

Te trzy wyjątkowe przypadki dają urzędowi rozjemczym rozległe pole do pracy, gdyż prawdopodobnie znajdują się liczni wierzyciele, którzy będą próbować, czy na tej drodze nie uzyskają lepszych dla siebie warunków spłaty. Dlatego też rolnik, zawezwany przed urząd rozjemczy z jednego z wymienionych powodów, powinien należycie przygotować swą obronę, aby nie utracić zasadniczych ulg.

Jeżeli urząd rozjemczy uzna wniosek wierzyciela za słuszny, wówczas może w swoim orzeczeniu postanowić:

- 1) natychmiastową spłatę całego długu,
- 2) skrócenie terminów spłaty,
- 3) podwyższenie oprocentowania z 3% aż do 4½% w stosunku rocznym,
- 4) a wreszcie zmniejszenie albo uchylenie ulg, przewidzianych przy spłatach przedterminowych (tak zwane bonifikaty, o których już pisaliśmy).

Są to bardzo poważne skutki, przyczem dwa pierwsze powody, przy zająsci których urząd rozjemczy może wprowadzić te wielkie zmiany w ulgach, nie zależą od woli rolnika. To też trzeba starać się, aby przynajmniej nie dać trzeciego powodu przez złe prowadzenie gospodarstwa, albo przez pomniejszanie jego wartości.

ZMNIEJSZANIE DŁUGÓW.

Oprócz rozłożenia na raty i zniżki oprocentowania, to jest ulg, przysługujących z mocy samego prawa, rolnicy mają prawo starać się w niektórych przypadkach o ulgi, polegające na obniżeniu należności wierzyciela. Obniżka taka może nastąpić jedynie w drodze orzeczenia urzędu rozjemczego, do którego rolnik powinien zwrócić się z odpowiednim wnioskiem. Obniżka sum dłużnych może nastąpić tylko wówczas:

- 1) gdy dług pochodzi z reszty ceny kupna ziemi,
- 2) gdy dług pochodzi z działów rodzinnych,
- 3) gdy były pobierane przez wierzyciela nadmierne korzyści z udzielonej pożyczki,
- 4) gdy koszty adwokackie, sądowe i egzekucyjne są nadmierne i
- 5) gdy czynsz dzierżawny jest zbyt wysoki.

Wszystkie te przypadki omówimy szczegółowo, gdyż ulgi w tym zakresie są wyjątkowo ważne i niejednokrotnie dopiero po uzyskaniu obniżek w kapitale długu, rolnik będzie mógł podolać płaceniu rat. To też jest rzeczą konieczną, aby każdy rolnik dokładnie zaznajomił się z uprawnieniami, jakie mu w tym zakresie przysługują.

RESZTA CENY KUPNA ZIEMI.

Sposób starania się o obniżenie reszty ceny kupna gruntów, jaki obecnie opisemy i rozmiary tej obniżki, dotyczą tylko tych przypadków, gdy ziemia została nabyta od osoby prywatnej, przyczem mogło to być nabycie nieparcelacyjne, a także nabycie w drodze kupna działki z parcelowanego majątku. Starać się o obniżenie reszty ceny kupna można **tylko wtedy, jeżeli cena nabycia została ustalona w okresie czasu od dnia 1 stycznia 1926 r. do dnia 1 lipca 1932 r.** Ustalenie ceny mogło nastąpić na piśmie, albo ustnie. Rolnik, posiadający dług tego rodzaju, winien zwrócić się do powiatowego urzędu rozjemczego, dołączając dowód, stwierdzający, w jakim czasie została ustalona cena, albo też wskazując osoby świadków, którzy mogą zeznać, kiedy i jaka cena została ustalona.

Urząd rozjemczy zbada przedewszystkiem, czy dług rzeczywiście pochodzi z reszty ceny kupna oraz kiedy została umówiona cena i jeżeli uzna, że może sprawę rozpatrywać, ponieważ odpowiada ona ustanowionym w tym zakresie przepisom prawa, przystąpi do przeprowadzenia obliczenia należności.

W tym celu urząd ustali najpierw, jaka suma została już wpłacona przez dłużnika sprzedawcy ziemi, przyczem jeżeli grunt sprzedany był nie w drodze parcelacji, na rachunek sumy wpłaconej będą zaliczone zarówno spłaty gotówką, jak i przejęte przez nabywcę długi sprzedawcy. Sumę w ten sposób otrzymaną urząd rozjemczy porów-

na z umówioną ceną i obliczy, jaka część gruntów została już w całości zapłacona, poczem tę część gruntów odejmie od nabytego obszaru i ustali, jaka część gruntów nie została jeszcze zapłacona. Ta niezapłacona część zostanie oszacowana według bieżących cen rynkowych i suma szacunku zostanie uznana za dług, który zwrócić należy.

Na przykładzie sprawa ta wygląda w sposób następujący:

Rolnik nabył 5 ha gruntu nie z parcelacji, za umówioną cenę 10.000 zł. Na poczet tej sumy wpłacił do czasu wniesienia wniosku do urzędu rozjemczego 2.000 zł., nie licząc procentów, oraz przejął przy kupnie do zapłaty dług w wysokości 2.000 zł. W tym wypadku urząd rozjemczy ustali, że rolnik zapłacił sprzedawcy 4.000 zł., a ponieważ cena 1 ha według umowy wynosiła 2.000 zł., więc zapłacone zostały 2 ha, a pozostaje jeszcze do zapłacenia należność za 3 ha. Po oszacowaniu gruntów okaże się — dajmy na to — że bieżąca cena rynkowa ziemi w danej okolicy wynosi obecnie tylko 1.000 zł. za 1 ha, gdyż na skutek kryzysu wartość rynkowa ziemi uległa spadkowi. Wobec tego dług nabywcy będzie wynosił 1.000 zł. pomnożone przez 3, a więc 3.000 zł. a nie 6.000 zł., jakby wynikało z umówionej ceny. Oczywiście ponadto rolnik musi zapłacić w całości przejęty przy kupnie dług.

Jeżeli ziemia została nabyta z parcelacji, wówczas obrachunek przedstawia się nieco inaczej i korzystniej dla dłużnika. Różnica polega na tem, że do sumy, którą zapłacił dłużnik sprzedawcy, nie wlicza się długów, przejętych przy kupnie. W naszym przykładzie więc okazałoby się, że tylko 1 ha został zapłacony, a 4 ha nie. Wówczas zniżka wyniosłaby nie 3.000 zł., a 4.000 zł. i cały dług nabywcy określonyby został również na 4.000 zł., gdy poprzednio wynosił 5.000 zł.

Z sumy 4.000 zł. poszłoby 2.000 zł. na zapłacenie przejętego długu, a tylko 2.000, a nie 3.000 zł. otrzymałby sprzedawca.

Może się zdarzyć, że przejęte długi były bardzo duże, tak, że po zastosowaniu obniżki ceny kupna, otrzymana suma nie wystarczy na ich pokrycie. Wówczas, jeżeli kupno ziemi nastąpiło w drodze parcelacji, ulegną te długi odpowiedniemu obniżeniu, o ile nie są długami wobec Skarbu Państwa, banków państwowych i instytucyj kredytu długoterminowego, jak np. Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego.

Dajmy przykład: rolnik kupił 5 ha za 10.000 zł., zapłacił 2.000 zł. i przejął długów na 6.000 zł. Ponieważ po obliczeniu reszty ceny kupna okaże się, przypuśćmy, że suma dłużna wynosi tylko 4.000 zł., wtedy długi przejęte będą zmniejszone o 2.000 zł. Jeżeli jednak długi te są zaciągnięte wobec instytucyj, które uprzednio wymieniliśmy, to nabywca działki będzie musiał zapłacić te długi w całości, tylko nie będzie nic dłużny sprzedawcy.

Po obniżeniu reszty ceny kupna gruntów, nabytych nie z parcelacji, przez urząd rozjemczy pozostały dług będzie rozterminowany na raty, a procent zostanie obniżony.

Jeżeli grunt był nabyty z parcelacji, wówczas spłata będzie następowała w ciągu lat 15, przyczem przez pierwsze trzy lata będzie pobierany jedynie procent. O ile procent dawniej płacony był wyższy, niżeli 3%, wówczas zostanie obniżony on do tej normy.

Obniżenie reszty ceny kupna może nastąpić zarówno wtedy, gdy pierwotny nabywca gruntu już nim nie włada, a znalazły się one w posiadaniu jego prawnych następców, jak i wtedy, gdy sprzedawca gruntu odstąpił swe prawa do reszty ceny kupna osobie trzeciej.

Należy pamiętać, że można składać wnioski do urzędu rozjemczego o obniżenie reszty ceny kupna tylko do dnia 28 października 1937 r. Oczywiście rolnik powinien, nie czekając na ostateczny termin, zgłosić jak najrychlej wniosek do urzędu rozjemczego, gdyż dopiero po orzeczeniu tego urzędu będzie wiedział, jakim rzeczywiście długiem jest obciążony, jaka jest wysokość rat i ile wynoszą procenty, które należy płacić łącznie z ratami.

Przepisy o obniżeniu reszty ceny kupna z parcelacji stosuje się również wtedy, gdy nabywcami działek w województwach wschodnich są byli czynszownicy, byli wolni ludzie i długoletni dzierżawcy.

Jeżeli ziemia została nabyta nie z parcelacji, a dłużnik wniósł do urzędu rozjemczego o obniżenie reszty ceny kupna, wówczas sprzedawcy tej ziemi przysługuje prawo złożenia wniosku do tegoż samego urzędu rozjemczego o rozwiązanie umowy sprzedaży. Z chwilą, gdy taki wniosek wpłynie, urząd rozjemczy wyznaczy nadzór nad tem gospodarstwem, oraz rzeczoznawcę, który przeprowadzi badania i przedstawi urzędowi rozjemczemu sprawozdanie, wyjaśniające, o ile trzeba by obniżyć resztę ceny kupna, ażeby to gospodarstwu pomogło oraz czy po rozwiązaniu umowy, dawny właściciel, wróciwszy na rolę, miałby większą łatwość gospodarowania, aniżeli nabywca.

Urząd rozjemczy rozważy opinię rzeczoznawcy i jeżeli postanowi rozwiązać umowę, wówczas zarządzi usunięcie nabywcy z gospodarstwa w oznaczonym terminie i określi, jaką sumę będzie winien sprzedawca, który wraca na gospodarstwo, nabywcy, który je opuszcza. Ponadto urząd rozjemczy może rozłożyć tę wierzytelność na raty na okres nieprzekraczający lat 14-tu i ustalić oprocentowanie w ten sposób, aby nie było ono niższe, niż 3%, ani wyższe niż 4½% w stosunku rocznym.

DZIAŁY RODZINNE.

Przy działach rodzinnych ten członek rodziny, który pozostaje na gruncie, obowiązany jest spłacać resztę dziedziczących członków rodziny. Wysokość takich spłat bywa ustalona w zależności od tej ilości ziemi, jaka przypadłaby w udziale poszczególnym spadkobiercom, gdyby grunt uległ rzeczywistemu podziałowi, no i oczywiście, od wartości gruntu. Jeżeli działy były dokonywane w okresie wysokich cen

na ziemię, wówczas wysokość spłat wynosi duże sumy, przewyższające niejednokrotnie obecną wartość gruntów spadkowych.

Wyjaśnijmy to na następującym przykładzie. Pięcioro rodzeństwa otrzymało w spadku 10 ha do równego podziału, z tem, że jeden syn miał pozostać na gospodarstwie i spłacić resztę rodzeństwa. Jeżeli działów dokonano w 1928 r. i oszacowano każdy hektar gruntu na 2.000 zł., wówczas gospodarujący na roli pozostał dłużny 16.000 zł. Przy oszacowaniu tych gruntów według obecnej wartości może okazać się, że wartość 1 ha równa się 1.000 zł., a wartość całego gospodarstwa 10.000 zł. W ten sposób dług gospodarza z tytułu działów rodzinnych byłby znacznie większy, aniżeli wartość całego gospodarstwa. Wypłata takiego długu jest naturalnie niemożliwością. To też w większości podobnych przypadków rolnik nie mógł wykonywać przyjętych na siebie zobowiązań i nierzadko członkowie rodziny, zniecierpliwieni zwłoką, zwracali się do sądów o zasądzenie należnych im sum. Od czasu uzyskania wyroku, należało płacić procenty sądowe, które wynoszą 10%. Obliczmy, czy to jest możliwe.

Dziesięć procent od 16.000 zł. wynosi 1.600 zł., czyli z 1 ha trzeba byłoby płacić 160 zł., znaczy to, że przy bardzo wysokiej cenie żyta 16 zł. za centnar metryczny, na same procenty szłoby 10 centnarów żyta z każdego hektara. Jest to naturalnie zupełną niemożliwością.

Z rachunku, jaki przedstawiłmy, wynika, że suma długu nie mogłaby być spłacona nawet w razie sprzedania całego gospodarstwa oraz zabrania gospodarującemu i tych 2 ha, które przypadły dla niego z działów, a także, że jest rzeczą niemożliwą wygospodarowanie sądowych odsetek.

Biorąc to wszystko po uwagę, należy uznać, iż ze względu na zmienioną wartość ziemi i obniżoną dochodowość gospodarstw rolnych, działów rodzinne, dokonane w innych warunkach gospodarczych, powinny ulec odpowiedniej zmianie.

Na podstawie rozporządzeń, o których piszemy, rolnik, który posiada długi z tytułu działów rodzinnych, o ile dział te zostały dokonane w okresie czasu od dnia 1 stycznia 1926 r. do dnia 1 lipca 1932 r., ma prawo zwrócić się do urzędu rozjemczego z wnioskiem o obniżenie tych długów. Stawiając taki wniosek, którego zgłoszenie jest dopuszczalne tylko do dnia 28 października 1937 r., rolnik musi pozwać przed urząd rozjemczy wszystkich swoich wierzycieli z tytułu działów rodzinnych.

Urząd rozjemczy uwzględni zmienione warunki ekonomiczne, starając się zastosować w miarę możliwości te same przepisy, jak przy obniżaniu reszty ceny kupna ziemi. A więc zostaną przyjęte pod uwagę: sumy wpłacone wierzycielom, cena gruntów z okresu działów i ceny obecne. Na tej podstawie zostanie obliczone jaka część gruntów uległa już spłacie, a po przeszacowaniu części niezapła-

nej zostanie ustalona suma dłużna. Naturalnie, rozrachunek taki będzie przeprowadzony między gospodarującym na roli, a każdym z pozostałych członków rodziny oddzielnie.

Po ustaleniu sum dłużnych urząd rozjemczy albo postanowi, że rozłożenie na raty i zniżka oprocentowania w zakresie tych długów nastąpi z mocy samego prawa, tak, jak to już wyjaśniliśmy powyżej, albo też sam ustali termin lub terminy spłaty długu, przyczem rozłożenie na raty nie może przekraczać lat 14-tu i obniżyć oprocentowanie w ten sposób, aby nie było ono niższe aniżeli 3%, ani też wyższe niż $4\frac{1}{2}\%$ w stosunku rocznym.

Wydaje się, że takie załatwienie sprawy długów z tytułu działów rodzinnych wprowadzi porządek w stosunki wielu rodzin, gdyż z jednej strony obniży te pretensje, które nie mogą być zaspokojone, a z drugiej, ustali terminy i wysokość spłat, które będą musiały być dotrzymane.

NADMIERNE KORZYŚCI MAJĄTKOWE WIERZycIELI.

Rolnicy pożyczali niekiedy na bardzo wysokie procenty. Im w większej potrzebie znajdował się rolnik, tem trudniej mu było uzyskać pieniądze na procent godziwy i tem częściej musiał zgadzać się na wygórowane żądania wierzycieli. Po nastaniu kryzysu te wysokie procenty nie mogły być spłacane i przez to rosły sumy dłużne, jeżeli do nich dopisywano nadmiernie wysokie procenty, albo też, pomimo wielkich wpłat ze strony rolnika, długi jego nie ulegały zmniejszeniu. Ponadto gospodarze wiejscy, pragnąc uspokoić zniecierpliwionego wierzyciela, płacili mu w naturze, czy to w formie dostarczania produktów rolnych, czy to w formie pracy. Wartości tych świadczeń prawie nigdy nie zaliczano na rachunek umówionych procentów, traktując je jako dodatki bez znaczenia.

Zmniejszenia korzyści wierzyciela, jednak tylko za czas od 1 stycznia 1927 r., może domagać się rolnik, zgłaszając odpowiedni wniosek do urzędu rozjemczego. Ażeby taki wniosek zgłosić, trzeba przede wszystkim sprawdzić, czy procenty, jakie pobierał wierzyciel przy częściowych spłatach, albo jakie doliczał do sumy pierwotnego długu były wyższe, niż prawem dozwolone. W tym celu trzeba pamiętać, że prywatni wierzyciele, (bo tylko przeciwko nim wystąpić można) mieli prawo pobierać w stosunku rocznym:

- 1) 20% w czasie od 1 stycznia 1927 r. do czerwca 1927 r.
- 2) 15% w czasie od 15 czerwca 1927 r. do 20 października 1932 r.
- i 3) 12% w czasie od 21 października 1932 r.

Jeżeli procenty pobierane lub zarachowywane były wyższe, należy udać się do urzędu rozjemczego o obniżenie nadmiernych korzyści wierzyciela.

Urząd rozjemczy obliczy, jaka suma została pobrana w drodze nadmiernych procentów oraz innych korzyści majątkowych i sumę tę potrąci od należności wierzyciela, obliczonej razem z owymi nadmiernymi procentami. Mogą tu zachodzić następujące przypadki:

1) po potrąceniu nadmiernych korzyści, pozostanie jeszcze pewna należność dla wierzyciela; należność ta podlega ulgom z mocy prawa, o których już pisaliśmy;

2) po potrąceniu okaże się, iż cała należność została już spłacona; w tym wypadku urząd rozjemczy uzna że wierzycielowi już nie się nie należy;

3) okaże się, iż dłużnik nadpłacił wierzycielowi ponad jego należność, ustaloną przez urząd rozjemczy. Jeśli zajdzie taki przypadek, urząd uzna całą wierzytelność za umorzoną, a dłużnik będzie miał prawo wystąpić do sądu o zwrot nadpłaconej sumy.

Wszystkie powyżej przytoczone przepisy mają zastosowanie również wtedy, gdy np. weksel został wystawiony bez wypisania na nim sumy, czyli został wydany in blanco, a również w przypadkach, gdy przy sprzedaży jakiejś ruchomej rzeczy, nie za gotówkę, ale z obowiązkiem zapłaty po pewnym czasie, cena została nadmiernie podniesiona i w ten sposób została w niej ukryta lichwa. Jednym słowem prawo dąży do ścigania lichwy nie tylko wtedy, gdy nastąpiła ona na podstawie udzielonej pożyczki, ale także przy wszystkich innych majątkowych interesach.

Ponieważ często się zdarza, że wierzyciel który pobierał nadmierne procenty, sprzedaje po pewnym czasie posiadany dokument dłużny na przykład weksel, innej osobie, zostało przewidziane, że takie zbycie wierzytelności nie przeszkadza urzędowi rozjemczemu do zastosowania przepisów o obniżeniu sum dłużnych z powodu pobierania nadmiernych procentów. W tych wypadkach dłużnik winien wystąpić przeciwko posiadaczowi dokumentu dłużnego, to jest przeciwko temu, który w danej chwili posiada ten dokument, z tytułu którego były pobierane nadmierne procenty.

O ile sprzedana wierzytelność była oparta na wekslu albo na hipotece, to obniżenie nadmiernych procentów będzie mogło nastąpić tylko wtedy, gdy urząd rozjemczy na podstawie rozpoznania sprawy, ustali, że pierwotny wierzyciel sprzedał lub odstąpił swą wierzytelność w zamiarze uniemożliwienia zastosowania przez urząd obniżki.

Badanie stanu zadłużenia drobnych rolników i pochodzenia tego zadłużenia wykazało, że są przypadki udzielania przez wierzycieli pożyczek specjalnie po to, aby wejść w posiadanie gospodarstwa rolnika, który wziął pożyczkę. Ażeby urzeczywistnić swój zamiar wierzyciel — udzielając pożyczki — zawierał z dłużnikiem bądź umowę na wydzierżawienie gospodarstwa dłużnika, bądź przedwstępna

umowę sprzedaży, tak zwaną dawniej umowę przyrzeczenia kupna-sprzedaży, a wreszcie nawet umowę sprzedaży nieruchomości ziemskiej, należącej do dłużnika.

Oczywiście, takie postępowanie wierzyciela jest niemoralne i najczęściej jest wielkim wyzyskiem, gdyż w razie niezapłacenia przez dłużnika stosunkowo małej sumy, wierzyciel może osiąść na jego gospodarstwie jako dzierżawca, a nawet jako właściciel.

W celu zapobieżenia takim nadużyciom zostało postanowione, że jeżeli urząd rozjemczy, badając sprawę, będzie mógł ustalić, że wierzyciel udzielił kredytu w celu zawładnięcia gospodarstwem dłużnika, to taką umowę dzierżawy, czy sprzedaży uzna za niestniejącą, a gdyby wierzyciel już objął gospodarstwo, to orzeknie jego eksmisję.

OBNIŻANIE „KOSZTÓW WTÓRNYCH“.

W sumie każdego niemal długu rolniczego są różne części składowe, zwłaszcza jeżeli dług był niezapłacony w terminie, a wierzyciel uzyskał tytuł egzekucyjny i starał się wydostać należną mu sumę w drodze przymusu egzekucyjnego. W sumie takiego długu mieszczą się: pierwotna suma dłużna, zasądzone przez sąd procenty oraz tak zwane „koszty wtórne“ a więc sądowe, egzekucyjne i adwokackie. Zdarzało się niejednokrotnie, że wierzyciele wyznaczali raz po raz licytację, ażeby zmusić rolnika do oddania długu. Następnie, widząc, że nic nie uzyskają, wstrzymywali egzekucję, przez co sami nie osiągalni żadnej korzyści, a powiększali dług rolnika. Czasami, jak to w niektórych przypadkach stwierdzono, wierzyciel tylko po to mnożył koszty, aby powiększyć swą wierzytelność od tego stopnia, by mógł za nią nabyć gospodarstwo z licytacji.

Ażeby zapobiec skutkom podobnego postępowania niesumiennych a czasem lekkomyślnych wierzycieli, rozporządzenie Pana Prezydenta o konwersji i uporządkowaniu długów rolniczych postanowiło, że wszystkie te koszty wtórne, a więc, sądowe, adwokackie i egzekucyjne nie mogą przekraczać jednej piątej części sumy zasądzonej tytułem kapitału i odsetek długu.

Jeżeli więc dług został ustalony na 200 zł., z tem, że od niego wolno pobierać 10% od dnia 1 listopada 1931 r., to zasądzona suma na 1 listopada 1934 r. wynosić będzie zł. 260, gdyż do tej daty oblicza się odsetki. Koszta wtórne, wobec tego nie mogą przekraczać kwoty zł. 52. Jeżeli więc są wyższe, to urząd rozjemczy, na wniosek zadłużonego rolnika, może je zmniejszyć do owych 52 zł..

ZMNIEJSZANIE CZYNSZU DZIERŻAWNEGO.

Przy zawieraniu umowy dzierżawnej na dłuższy okres czasu, trudno było przewidzieć, że zmieniają się warunki gospodarcze i że na

skutek tego, umówiony czynsz dzierżawny stanie się po pewnym czasie wygórowanym. Dotyczy to zwłaszcza umów, w których czynsz dzierżawy był określony w pieniądzu, a nie — dajmy na to — w równowartości pewnej ilości żyta. Przy takich umowach, czynsz dzierżawny nie mógł być niejednokrotnie terminowo i w całości spłacany, a więc wytworzyły się zaległości, których dzierżawca nie ma czym spłacić. Na podstawie państwowych rozporządzeń, dzierżawca może udać się do urzędu rozjemczego o zmniejszenie zaległego czynszu dzierżawnego, jeżeli zaległości te powstały w latach gospodarczych 1932/33 i 1933/34. Urząd Rozjemczy ma prawo zmniejszyć te zaległości, stosownie do zmienionych warunków gospodarczych, to znaczy, że weźmie za podstawę przerachowania zaległego czynszu spadek cen na ważniejsze artykuły rolnicze. Również urząd rozjemczy może obniżyć czynsz dzierżawny na przyszłość, jednakowoż na okres czasu nie dłuższy niż 24 miesiące od daty wydania orzeczenia.

Należności z tytułu zaległego czynszu mogą być rozłożone na raty, a procent od nich musi mieścić się w granicach od 3% do 4½% w stosunku rocznym.

Przepisy o obniżeniu czynszu dzierżawnego mogą mieć zastosowanie bez względu na osobę właściciela wydzierżawionego majątku; może to więc być zarówno osoba prywatna, jak i samorząd czy inna jakaś instytucja, z wyjątkiem Skarbu Państwa.

Na tem kończymy wyjaśnienia na temat ulg, o które rolnik musi starać się sam, zgłaszając odpowiednie wnioski do urzędu rozjemczego. Ponieważ w tym zakresie potrzebne są pewne czynności ze strony rolnika, więc powinien on szczególnie dokładnie zapoznać się ze wszystkimi podanymi wskazówkami i skorzystać z nich jak najprędzej.

ULGI DLA PORĘCZYCIELI (ŻYRANTÓW).

Przy udzielaniu pożyczki, wierzyciel bez względu na to, czy nim był bank, czy kasa, czy wreszcie osoba prywatna, żądał najczęściej, aby oprócz podpisania przez właściwego pożyczkobiorcę podpisał jeszcze dokument dłużny inne osoby, które w ten sposób stawały się poręczycielami.

Oczywiście wśród rolników jeden drugiemu udzielał po sąsiedztwie takiego poręczenia i nie było to groźne dopóty, dopóki ten, kto rzeczywiście wziął pożyczkę, mógł dotrzymywać terminów, wyznaczonych na spłatę.

Z chwilą tą jednak, gdy owa możliwość ustała i wierzyciel otrzymał w sądzie tytuł egzekucyjny, uzyskał on możność ściągania swej należności nie tylko od właściwego dłużnika, ale i od poręczy-

cieli. W ten sposób, jeden i ten sam dług obciąża kilku rolników i wszyscy mają z nim kłopoty i trudności.

Pierwszą ulgą dla rolników, którzy poręczyli, jest to, że **każdy dług za który poręczył rolnik, choćby nawet osobie, która nie jest rolnikiem, jest długiem rolniczym i podlega uporządkowaniu, stosownie do przepisów, jakie obowiązują dla danego rodzaju długów.** A więc jeżeli to był dług wobec osób prywatnych, to podlega uporządkowaniu z mocy samego prawa, a jeżeli wobec osób innych, wówczas podlega przepisom, które wyjaśnimy poniżej. Jednakowoż przepisy te nie zwalniają poręczycieli z zaciągniętego zobowiązania.

W celu udzielenia ulg poręczycielom i w tym zakresie zostało postanowione, że w pewnych przypadkach mogą oni być całkowicie zwolnieni od odpowiedzialności, a w pewnych — zwolnienie to może być częściowe.

Jeżeli dług może być zabezpieczony na gospodarstwie dłużnika, który pobrał pieniądze z pożyczki i to w ten sposób, aby mieścić się w 75% wartości szacunkowej tego gospodarstwa, wówczas urząd rozjemczy na wniosek któregośkolwiek z poręczycieli może ustanowić zabezpieczenie długu. Oczywiście, właściwy dłużnik może zabezpieczyć ten dług również bez przymusu. Z chwilą tą, gdy dług został w ten sposób zabezpieczony, urząd rozjemczy uchyli odpowiedzialność poręczycieli.

Jeżeli tylko część długu może być w ten sposób zabezpieczona, wówczas odpowiedzialność poręczycieli zostanie ograniczona do tej części, która nie została zabezpieczoną. Na przykładzie sprawa przedstawia się następująco:

Wartość majątku właściwego dłużnika wynosi 8.000 zł., wobec czego 75% szacunku równa 6.000 zł. Gospodarstwo jest już obciążone długami w wysokości 5.200 zł., a zgłaszają się poręczyciele z wnioskiem aby zabezpieczyć dług, za który ręczyli i który wynosi 1.000 zł.. W tym wypadku zabezpieczone zostanie 800 zł., a poręczyciele odpowiadać będą tylko za 200 zł..

Prócz tego poręczyciele mogą umówić się, że udziela sami zabezpieczenia w granicach 75% szacunku swych gospodarstw, każdy na pewną część sumy poręczonej i wówczas odpowiedzialność ich zostanie ograniczona tylko do sumy, na którą udzielili zabezpieczeń. Dajmy na to, że dług wynosi 1.000 zł.; właściwy dłużnik nie może udzielić żadnego zabezpieczenia, natomiast z pośród 4 ręczyli trzech jest w stanie udzielić zabezpieczenia, jeden na sumę 400 zł., a dwóch na 300 zł. każdy. W tym przypadku, pierwszy ręczytel odpowiadać będzie za 400 zł., dwaj następni każdy za 300 zł., zaś czwarty ręczytel i właściwy dłużnik będą nadal obciążeni odpowiedzialnością każdy za 1.000 zł.

Ulgi te jednak mogą uzyskać tylko ci ręczyciele, których gospodarstwa rolne posiadają wywołane hipoteki.

ULGI W ZAKRESIE KREDYTU ZORGANIZOWANEGO.

Kredytem zorganizowanym nazywa się kredyt, który został udzielony przez bank państwowy albo prywatny, kasę komunalną, gminną kasę pożyczkowo-oszczędnościową, kasę Stefczyka lub inne spółdzielnie kredytowe.

Instytucje te mają obowiązek zawarcia z rolnikiem, którego gospodarstwo zostało zaliczone do grupy A, tak zwanego układu konwersyjnego, bez względu na ogólną sumę długów rolnika.

Układ konwersyjny polega na tem, że dług zostanie rozłożony na lat 14, w ten sposób, że spłata w pierwszym roku wynosić będzie 2% sumy dłużnej, w drugim roku 3%, w trzecim, czwartym, piątym, szóstym i siódmym roku po 5%, a w ostatnich siedmiu latach po 10%. Odsetki zostają obniżone do 4,5% w stosunku rocznym.

Jeżeli więc dług wynosi 1.000 zł. to:

w 1-ym roku trzeba będzie zapłacić:	20 zł.	+	45 zł.	=	65.00 zł.
w 2-im:	30 zł.	+	odsetki wynoszące	44.10 zł.	= 74.10 „
w 3-im:	50 „	„	„	42.75 zł.	= 92.75 „
w 4-ym:	50 „	„	„	40.50 zł.	= 90.50 „
w 5-ym:	50 „	„	„	38.25 zł.	= 88.25 „
w 6-ym:	50 „	„	„	36.00 zł.	= 86.00 „
w 7-ym:	50 „	„	„	33.75 zł.	= 83.75 „
w 8-ym:	100 „	„	„	31.50 zł.	= 131.50 „
w 9-ym:	100 „	„	„	27.00 zł.	= 127.00 „
w 10-ym:	100 „	„	„	22.50 zł.	= 122.50 „
w 11-ym:	100 „	„	„	18.00 zł.	= 118.00 „
w 12-ym:	100 „	„	„	13.50 zł.	= 113.50 „
w 13-ym:	100 „	„	„	9.00 zł.	= 109.00 „
w 14-ym:	100 „	„	„	4.50 zł.	= 104.50 „

Instytucja wierzycielska zawiaduje rolnika, celem zawarcia układu, a rolnik musi się na to wezwanie stawić lub też odpisać listem poleconym, gdyż w przeciwnym razie będzie uznany za uchylającego się od układu. W razie gdyby został uznany za uchylającego się od układu, rolnik pozbawiony będzie ochrony przed egzekucją, którą instytucja wierzycielska będzie mogła przeprowadzić.

Gdyby instytucja wierzycielska zwlekała z wezwaniem dłużnika do zawarcia układu, dłużnik powinien zwrócić się do niej z wnioskiem o zawarcie tego układu. Jeżeli nadal instytucja odmawia przystąpienia do zawarcia układu lub też przy zawarciu stawia warunki, których dłużnik nie mógłby spełnić, wówczas winien on zwrócić się

natychmiast z odwołaniem do Komitetu Konwersyjnego, działającego przy Banku Akceptacyjnym w Warszawie (ul. Nowogrodzka 50).

Komitet Konwersyjny rozstrzyga wszelkie spory, które wynikają między dłużnikiem a instytucją wierzycielską przy zawieraniu układów.

Każdy rolnik powinien wiedzieć, że instytucja wierzycielska obowiązana jest zawrzeć układ konwersyjny najpóźniej w ciągu roku 1935. Niezawarcie układu przez instytucję wierzycielską w tym okresie, uważać może rolnik za odmowę instytucji udzielenia tych ulg i w razie, gdyby odmowa ta nie była uzasadniona, rolnikowi przysługuje prawo odwołania się do Komitetu Konwersyjnego.

Gdyby instytucja wierzycielska wyznaczyła licytację dla ściągnięcia długu, który podlega układowi konwersyjnemu wówczas rolnik może zwrócić się do urzędu rozjemczego z prośbą o zawieszenie egzekucji. O ile rolnik należy do grupy A i wykaże, że dług, który spowodował wszczęcie egzekucji podlega przepisom, ustalającym obowiązek zawarcia układu konwersyjnego, wówczas urząd rozjemczy dokona zawieszenia egzekucji, a rolnik winien wpłacać instytucji na poczet długu rocznie 1/14 sumy dłużnej wraz z odsetkami w wysokości 4.5 proc. Wpłat tych dokonywać winien rolnik półrocznymi ratami 1 kwietnia i 1 października każdego roku.

PAŃSTWOWY BANK ROLNY

Dla dłużników Państwowego Banku Rolnego przewidziane zostały na mocy wydanych ostatnio rozporządzeń nowe daleko idące ulgi w zakresie pożyczek krótkoterminowych i długoterminowych, zarówno udzielonych z własnych funduszy Banku, jak i funduszy obcych.

O ile chodzi o pożyczki krótkoterminowe, większość tych długów wobec Państwowego Banku Rolnego podlega takim samym układom konwersyjnym, jak i długi wobec innych instytucji kredytowych. Poza tem Bank upoważniony został w tym dziele pożyczek (na mocy rozporządzenia Ministra Skarbu z dn. 12 grudnia 1934 r. Dz. U. R. P. Nr. 109, poz. 968) do stosowania obniżenia oprocentowania oraz innych ulg.

W zakresie pożyczek długoterminowych rozporządzenia przewidują przy pożyczkach w listach zastawnych skreślenie części długu dla większości nabywców gruntów z parcelacji, gdy dług ten przekracza 50 proc. szacunku, przyjętego przy udzielaniu pożyczki, jak również dla większości nabywców gruntów z parcelacji, którzy, otrzymując pożyczki w czasie spadku złotego, ponieśli z tego powodu straty na kursie listów zastawnych. Przy pożyczkach w obligacjach meljoracyjnych przewidziane jest skreślenie części kapitału, mianowicie 10 proc., w odniesieniu do wszystkich pożyczek, udzielonych przed 1 lip-

ca 1932 r., a ponadto udzielone będą dalsze ulgi dla specjalnych grup pożyczek, do których należą: pożyczki na budowę odpływów, pożyczki udzielone na grunty przymusowo włączone do obszaru spółek wodnych, gdy włączenie nie podniosło wartości gospodarstwa, pożyczki zabezpieczone na gruntach, gdzie wykonane meljoracje źle działają z przyczyn niezależnych od dłużników, wreszcie w razie zbiegu pożyczek w obligacjach meljoracyjnych z innymi pożyczkami Banku, o ile łączne obciążenie przekracza 100 proc. szacunku, ustalonego przez Bank przy udzielaniu pożyczki.

Niezależnie od tych wszystkich ulg Bank, dla ułatwienia spłaty bieżących należności z tytułu pożyczek w listach zastawnych i obligacjach meljoracyjnych, upoważniony został do obniżenia oprocentowania przy płaceniu 4 kolejnych rat, poczynając od raty październikowej 1934 r., z 4 i pół proc. do 3 proc. rocznie, a dłużnikom dotkniętym klęską ostatniej powodzi do całkowitego lub częściowego skreślenia poszczególnych rat. Wreszcie termin spłaty zaległości z tytułu pożyczek w listach zastawnych i obligacjach meljoracyjnych zostanie odroczone do dn. 1 stycznia 1938 r., poczem przeprowadzona zostanie konwersja tych zaległości na 40-letnie, a przy obligacjach meljoracyjnych 30-letnie amortyzacyjne pożyczki gotówkowe.

Jak widać, ulgi przewidziane dla dłużników Banku, są bardzo znaczne i mają tem większe znaczenie, że zadłużenie rolnictwa w Państwowym Banku Rolnym stanowi bardzo poważną część ogólnej sumy długów rolniczych. Należy podkreślić, że przedstawione wyżej zasadnicze ulgi podane są tylko w ogólnych zarysach, gdyż Bank, jako instytucja państwowa, powiadomi każdego z dłużników o przyznanych ulgach, względnie pouczy ich, w jaki sposób mogą je w Banku uzyskać.

Należy zwrócić uwagę, że Państwowy Bank Rolny administruje także należnościami Funduszu Obrotowego Reformy Rolnej, o ulgach jednak jakie otrzymają dłużnicy tego Funduszu jest mowa w osobnym rozdziale tej książeczki.

DŁUGI ZACIĄGNIĘTE W LASACH PAŃSTWOWYCH

Wśród różnych długów wobec Skarbu Państwa — oprócz oczywiście zaległości podatkowych — szczególnie ważne w niektórych okolicach kraju są długi wobec Administracji Lasów Państwowych. Administracja ta przeprowadzi sama uporządkowanie długów rolniczych, powstałych przed dniem 1 lipca 1932 r. Uporządkowanie to będzie polegało na rozłożeniu należności na okres aż do lat 14 przy obniżeniu oprocentowania do 3 proc. w stosunku rocznym, a w niektórych przypadkach nawet i na obniżeniu samych sum dłużnych. Wszy-

stkich postanowień w tym zakresie jeszcze nie znamy, ale wiadomo już, że projektowane jest obniżenie długów z kupna drzewa na cele gospodarstwa rolnego, o ile cena drzewa w międzyczasie spadła.

Po dokonaniu obliczeń Administracja Lasów Państwowych zawiadomi swych dłużników o wysokości długu i o ratach, które mają płacić.

OBNIŻENIE ZADŁUŻENIA GOSPODARSTW ROLNYCH Z TYTUŁU NALEŻNOŚCI FUNDUSZU OBROTOWEGO REFORMY ROLNEJ.

Porządkując zadłużenie gospodarstw wiejskich, rozporządzenia Pana Prezydenta Rzeczypospolitej ogłoszone w dniu 28 października 1934 r. nie pomijają długów drobnych rolników, powstałych w związku z przebudową ustroju rolnego, a stanowiących wierzytelność specjalnego, przeznaczonego na potrzeby reformy rolnej funduszu — tak zw. Funduszu Obrotowego Reformy Rolnej. Rozporządzenie, odnoszące się do należności tego Funduszu, nie tylko ustala nowe dogodniejsze od dotychczasowych warunki płatności, ale w sposób bardzo wydatny zmniejsza w wielu wypadkach sumę długu. Ulgi te w przeważającej części zastosowane będą z mocy samego prawa, to jest bezpośrednio przez urzędy i administrujący Funduszem Bank Rolny, bez starań ze strony dłużników. Każdy dłużnik, po zastosowaniu do niego przewidzianych ulg, otrzyma zawiadomienie, ile wynosić będzie jego zadłużenie oraz przez wiele lat i w jakich ratach będzie musiał je spłacać. Jeżeli zastosowanie specjalnych ulg uzależnione będzie od starań rolnika, to przy informacjach o poszczególnych ulgach będzie on powiadomiony, o co jeszcze może się starać.

NALEŻNOŚCI ZA ZIEMIĘ NABYTĄ Z PARCELACJI GRUNTÓW PAŃSTWOWYCH.

Niespłacona reszta ceny kupna działek rolniczych, ogrodniczo-warzywniczych i rzemieślniczych wiejskich nabytych z parcelacji gruntów państwowych, wraz ze wszystkimi zapadłymi ratami, procentami, kosztami i t. p., obliczonymi na dzień 31 grudnia 1934 r., zostanie częściowo umorzona, to jest zmniejszona.

Rozporządzenie Pana Prezydenta postanawia, że zmniejszenie to nastąpi w takim samym stosunku, w jakim zmniejszyła się wartość ziemi. Obecną wartość ziemi dla poszczególnych klas i okolic (tak zwanych okręgów ekonomicznych) ustalił dla celów tego zmniejszenia Pan Minister Rolnictwa i Reform Rolnych. Przez porównanie tej wartości z dawnym szacunkiem (cena sprzedażna) — zostanie ustalone o ile procentów będzie zmniejszony dług za nabytą ziemię.

POŻYCZKI UDZIELONE W ZWIĄZKU Z PARCELACJĄ.

Zmniejszone będą do połowy należności z wszystkich pożyczek, wypłaconych przed dniem 1 lipca 1932 r., a udzielonych nabywcom gospodarstw i działek w związku z parcelacją oraz należności ze wszystkich pożyczek w listach zastawnych Państwowego Banku Rolnego, należne od gospodarstw, które prócz długów w tych listach są obciążone pożyczkami z Funduszu Obrotowego Reformy Rolnej na nabycie gruntu i zagospodarowanie. Jeżeli gospodarstwo obciążone było nie tylko zwykłą pożyczką, ale i skonwertowaną na ten Fundusz pożyczką w listach zastawnych, a zmniejszona do połowy należność z tych pożyczek przekroczy wartość gospodarstwa zabudowanego — to wówczas należność ta zostanie obniżona do wysokości tej wartości. Dłużnicy, którzy spłacili przypadające od nich za lata 1933 i 1934 procenty od pożyczek konwersyjnych, po zastosowaniu wszystkich opisanych powyżej ulg, otrzymają jeszcze zmniejszenie sum dłużnych o 5%.

NALEŻNOŚCI MELJORACYJNE FUNDUSZU OBROTOWEGO REFORMY ROLNEJ.

Należności te obejmują trzy grupy:

1) Opłaty za prace meljoracyjne, przeprowadzone przy przebudowie ustroju rolnego, będą całkowicie umorzone, za wyjątkiem opłat za drenowanie gruntów, które zostaną obniżone do 350 zł. od jednego ha zdrenowanego. Dotyczy to prac przeprowadzonych przy przebudowie ustroju rolnego, to jest przy scaleniu, parcelacji i t. p. przed wejściem w życie rozporządzeń Pana Prezydenta, to jest przed dniem 28 października 1934 r.

2) Należności za pożyczki wypłacone przed dniem 1 lipca 1932 r. na meljoracje, które prowadzili sami zainteresowani gospodarze — zostaną umorzone w połowie, to jest zmniejszone będą o 50%.

3) Należności za pożyczki wypłacone zarówno spółkom wodnym jak i poszczególnym gospodarzom przed dniem 1 lipca 1932 r. z tak zwanego Państwowego Funduszu Kredytu na meljoracje rolne, będą zmniejszone w różnym stopniu. Przedewszystkiem w całości będą umorzone pożyczki udzielone na sporządzenie planów i roboty wstępne, o ile następnie nie zostały zainteresowanym udzielone długoterminowe dalsze pożyczki meljoracyjne. Dalej umorzone będą te części pożyczek, które zużyte zostały według obliczeń Państwowego Banku Rolnego na budowę odpływów. W całości zostaną umorzone te części pożyczek meljoracyjnych, które zostały zużyte na mel-

jorowanie gruntów, na których urządzenia meljoracyjne źle działają bez winy ze strony rolników. Pozatem rozporządzenie Pana Prezydenta ustanawia jeszcze dalsze ulgi dla pożyczek z funduszu kredytu na meljoracje rolne, powodujące dalsze zmniejszenie tych zadłużeń.

Gdyby pożyczka z Państwowego Funduszu Kredytu na meljoracje rolne łącznie z pożyczkami Państwowego Banku Rolnego i Funduszu Obrotowego Reformy Rolnej przekraczały szacunek gospodarstwa — to nadwyżka pożyczki meljoracyjnej ulegnie w całości umorzeniu. W żadnym przypadku należność z tytułu pożyczki meljoracyjnej po dokonaniu umorzeń wyżej podanych nie może przewyższać 500 zł. na jeden ha gruntów zmeljorowanych.

OPLATY ZA TECHNICZNE WYKONANIE SCALENIA.

Opłaty za techniczne wykonanie scalenia, wymierzone po dniu 20 lutego 1934 r., nie będą zmniejszane, natomiast opłaty, wymierzone przed terminem, zostaną obniżone do następującej wysokości od hektara:

Dla województwa Poznańskiego 40 zł.; dla województw Krakowskiego, Lwowskiego, Tarnopolskiego i Stanisławowskiego 35 zł.; dla powiatów Brasławskiego, Dziśnieńskiego, Wilejskiego i Postawskiego — województwa Wileńskiego — 13 zł.; dla wschodniej części województwa Białostockiego, to jest powiatów: Białostockiego, Bielskiego, Grodzieńskiego, Sokólskiego i Wołkowyskiego, całych województw Nowogródzkiego i Poleskiego, pozostałej części województwa Wileńskiego, powiatów Sarneńskiego i Kostopolskiego oraz części powiatów Lubomelskiego, Kowelskiego i Łuckiego, położonych od linii kolejowej Chełm — Kowel — Równe na północ — 16 zł.; wreszcie dla zachodniej części województwa Białostockiego, reszty województwa Wołyńskiego oraz dla województw Warszawskiego, Łódzkiego, Kieleckiego, Lubelskiego — 23 zł..

NALEŻNOŚCI FUNDUSZU OBROTOWEGO REFORMY ROLNEJ Z TYTUŁU CZYNSZÓW DZIERŻAWNYCH.

Należności z tytułu czynszu za dzierżawę działek z terenów, pozostających w zarządzie urzędów wojewódzkich, za czas do 30 czerwca 1932 r., mogą być na prośbę dłużników umarzane całkowicie lub w części, albo rozkładane na raty, wynoszące nie mniej niż 20 zł. rocznie i na okres nie dłuższy niż lat 5 bez procentu. Do decydowania w tych sprawach rozporządzenie Pana Prezydenta upoważnia wojewodów, a zatem podania zainteresowanych dłużników

powinny być kierowane do wojewodów, a składane w starostwach. Nie dotyczy to gruntów rozdzierzawianych przez Dyрекcję Lasów Państwowych, w stosunku do których obowiązują inne przepisy.

DROBNE NALEŻNOŚCI FUNDUSZU OBROTOWEGO REFORMY ROLNEJ.

Należności nieprzekraczające 10 zł. z każdego tytułu (rodzaju należności), powstałe do dnia 28 października 1934 r., będą umorzone.

NALEŻNOŚCI Z TYTUŁU OPROCENTOWANIA ZA ZWŁOKĘ LUB ODROCZENIE.

Należności z tytułu oprocentowania za zwłokę lub odroczenie za cały okres przed dniem 28 października 1934 r. w stosunku do opłat, termin płatności których przypada przed tym terminem, będą umorzone. Po dniu 28 października 1934 r. kary za zwłokę będą stosowane, o ile dłużnik dopuści do egzekucji należności.

WARUNKI SPŁATY NALEŻNOŚCI FUNDUSZU OBROTOWEGO REFORMY ROLNEJ, POWSTAŁYCH Z PRZEBUDOWY USTROJU ROLNEGO.

Nowe rozporządzenie wprowadza — prócz zmniejszenia zadłużenia — nowe korzystniejsze od dotychczasowych warunki spłaty tych należności. Dla nabywców parcel został ustanowiony 60-letni okres spłaty, wszystkich należności funduszu, niezależnie od tytułu z jakich te należności powstały. Dla pożyczkobiorców okres ten został ustalony do lat 30-tu, a dla innych należności do lat 5-ciu. Oczywiście okres spłaty może być i krótszy, ze względu na przepis, że roczna rata nie może być niższa niż 20 zł. od jednego gospodarstwa. Na życzenie dłużnika okres spłaty może być skrócony.

Oprocentowanie zostało ustalone na 3% w stosunku rocznym jednak przy okresie spłaty krótszym, niż lat 5 oprocentowanie wogóle pobierane nie będzie. O ile okres spłaty będzie dłuższy, niż lat 10, a dłużnik będzie mógł i chciał przypadającą odem należność spłacić całkowicie wcześniej — będzie mógł skorzystać ze specjalnych ulg. Jeśli mianowicie spłata nastąpi do dnia 28.X.1936 r. całość należności zostanie zmniejszona o 20%, a przy spłacie w czasie od 28.X.1936 r. do 28.X.1937 r. o 10% — t. j. w pierwszym wypadku dług zostanie spłacony przez wpłatę 80% należności, w drugim wypadku — 90%.

Jeżeli w czasie do 28.X.36 r. dłużnik przed terminem wpłaci

kwootę, stanowiącą co najmniej 2 raty półroczne, każde wpłacone 100 zł. będzie liczone za 120 zł., a przy takich samych wpłatach w okresie od 26.X.36 r. do 28.X.37 r. 100 zł. będzie liczone za 110 zł. Na skutek tego dalsze raty zostaną odpowiednio zmniejszone.

NALEŻNOŚCI INSTYTUCYJ FINANSOWO-AGRARNYCH BYŁYCH PAŃSTW ZABORCZYCH.

Ulgi, przyznane rozporządzeniem Pana Prezydenta dla tych należności, polegają na rozłożeniu spłaty należności na dłuższy okres czasu, niż to miało miejsce dotychczas oraz na zmniejszeniu oprocentowania.

W szczególności należności byłych rosyjskich Banków Ziemskich Włościańskiego i Szlacheckiego, z wyjątkiem rat bieżących, to jest tych, które powinny być płacone od 1.X.34 r. do 30.VI.35 r., zamienia się na nowe pożyczki przy oprocentowaniu 4½% w stosunku rocznym. Wysokość rocznej spłaty od takich nowych pożyczek nie może być niższa niż 20 zł. od gospodarstwa i w zależności od tego będzie ustalany okres spłaty całej pożyczki, który nie będzie mógł być dłuższy niż 56 lat.

Na nowe pożyczki zamienione będą wszystkie pożyczki b. Banku Włościańskiego, a z pożyczek b. Banku Szlacheckiego tylko te, które obciążają gospodarstwa, nieprzekraczające 50 ha.

I przy tych należnościach, dłużnicy spłacający je przed terminem uzyskują ulgi. Ci mianowicie, którzy całą należność spłacą do dnia 28.X.36 r., będą mieli zmniejszony dług o 20%, dla tych zaś, którzy ją spłacą w czasie od 28.X.36 r. do 28.X.37 r. zmniejszenie będzie wynosić 10%. Jeżeli dłużnik, nie mogąc spłacić całej pożyczki, wpłaci nie mniej, niż jej połowę, to przy wpłacie takiej, dokonanej do dnia 28.X.36 r., każde wpłacone 100 zł. będzie liczone za 120 zł., a przy wpłacie od dnia 28.X.36 r. do 28.X.37 r. za 110 zł.

Podobnie i dłużnikom rentowym na obszarze województw zachodnich — sumy długu nie zostaną zasadniczo zmniejszone, zmienia się natomiast warunki spłaty, a mianowicie:

1) Dla gospodarstw, których zaległości przekraczają 300 zł. i stanowią nie mniej niż 4 raty półroczne, zaległości rentowe podlegają rozłożeniu na 30 lat z mocy samego prawa, to znaczy bez potrzeby składania podań. Spłaty mają być dokonywane w równych ratach i w tych samych terminach, co bieżące renty. Zaległości rentowe zwolnione są od oprocentowania a także zostanie skreślone oprocentowanie, doliczone dawniej przy odraczaniu lub rozkładaniu zaległości rentowych na raty.

2) Dla gospodarstw, których zaległości rentowe są mniejsze od

4-ch rat półrocznych lub nie przekraczają 300 zł. — zaległości rozłożone będą na okres do lat 15-tu, o ile ulga taka jest konieczna ze względu na stan gospodarczy dłużnika. Spłata tych zaległości winna być dokonywana w równych ratach i terminach rat bieżących. I w tym wypadku zaległości te nie będą oprocentowane, a dawniej doliczone oprocentowanie skreśla się. Nowa rata z zaległości nie może przekraczać połowy raty bieżącej.

Termin płatności pierwszej raty rozłożonej zaległości przypada na dzień 1.X.1934 r.

W wypadkach przedterminowego spłacania należności rentowych w całości, płatnych w ratach amortyzacyjnych, suma długu będzie zmniejszona. Zmniejszenie wynosić będzie przy spłacie dokonanej w ciągu pierwszych 2-ch lat (czyli w okresie czasu od 28.X.34 r. do 28.X.1936 r.) — 20%, a przy spłacie w ciągu 3-go roku — 10%.

Przy przedterminowej spłacie części rat amortyzacyjnych spłata 100 zł. będzie liczona za 120 zł. w ciągu pierwszych 2-ch lat, a spłata 100 zł. w ciągu 3-go roku będzie liczona za 110 zł.

W ciągu najbliższych 3 lat dłużnicy rentowi posiadają prawo spłaty stałej renty za sumę renty rocznej pomnożonej przez 20, zamiast większego mnożnika, przewidzianego w umowie rentowej.

Ponadto wojewodowie zostali upoważnieni do obniżania na prośbę zainteresowanych w uzasadnionych gospodarczo wypadkach należności rentowych, poczynając od rat płatnych od dnia 1.X.34 r. Obniżka może wynosić tyle, aby spłata roczna z jednego ha gruntów wynosiła 12 zł. — w powiatach: chojnickim, kartuskim, kościerskim i morskim województwa pomorskiego; 20 zł. — w pozostałych powiatach województwa pomorskiego i 25 zł. w województwie poznańskim i górnośląskiej części województwa śląskiego.

Suma obniżki jednak w żadnym wypadku nie może przekraczać połowy wysokości poszczególnych rat.

Termin płatności rat rentowych, które przekraczają powyżej wyszczególnione normy, ulega odroczeniu do dnia 1 października 1936 r. i to niezależnie od tego, czy dłużnik uzyska, czy też nie uzyska od wojewody obniżenia renty.

Aby uzyskać obniżkę renty należy składać podania do PP. Wojewodów do dnia 28 października 1935 r.

FUNDUSZ DYSPOZYCYJNY MINISTRA ROLNICTWA I REFORM ROLNYCH.

Rozporządzenie Pana Prezydenta przyznaje Ministrowi Rolnictwa i Reform Rolnych specjalny 30-to miljonowy fundusz dyspozy-

cyjny dla zastosowania dalszych ulg, które będą stosowane w razie zbiegu większej ilości pożyczek i t. p. w wyjątkowych wypadkach, kiedy względy gospodarcze będą tego wymagały.

ZAKOŃCZENIE.

Po przeczytaniu tej książeczki rolnik powinien zbadać swe długi w związku z podanymi wyjaśnieniami i sprawdzić czy udzielone wskazówki mają do jego długów zastosowanie. Jeżeli tak jest, należy starać się postępować tak jak w książeczce jest napisane. O ile rolnik będzie miał wątpliwości, wynikające stąd, że jego długi są odmienne od tych, które zostały przez nas omówione, albo też jeżeli nie może sam ułożyć planu postępowania, niech zwróci się o wyjaśnienia do powiatowego biura do spraw finansowo-rolnych, a jeżeli sprawy są szczególnie zawiłe, to może także zwrócić się listownie lub udać osobiście do wojewódzkiego biura do spraw finansowo-rolnych.

Rząd wydał odpowiednie przepisy, a teraz niech każdy rolnik z nich korzysta. Jeżeli rolnik zaniedba skorzystania ze wszystkich uprawnień, to winę będzie musiał przypisać samemu sobie.

ADRESY

Wojewódzkich Biur do Spraw Finansowo-Rolnych.

1. Wojewódzkie Biuro do Spraw Finansowo-Rolnych w Białymstoku, Gmach Urzędu Wojewódzkiego,
2. Wojewódzkie Biuro do Spraw Finansowo-Rolnych w Brześciu n/Bugiem, Gmach Urzędu Wojewódzkiego,
3. Wojewódzkie Biuro do Spraw Finansowo-Rolnych w Katowicach, ul. Jagiellońska,
4. Wojewódzkie Biuro do Spraw Finansowo-Rolnych w Kielcach, Gmach Urzędu Wojewódzkiego, Zamek,
5. Wojewódzkie Biuro do Spraw Finansowo-Rolnych w Krakowie, Rynek Główny 35,
6. Wojewódzkie Biuro do Spraw Finansowo-Rolnych w Lublinie, Al. Zgody 6,
7. Wojewódzkie Biuro do Spraw Finansowo-Rolnych we Lwowie, ul. Czarnieckiego 18, Gmach Urzędu Wojewódzkiego,
8. Wojewódzkie Biuro do Spraw Finansowo-Rolnych w Łodzi, ul. Ogrodowa 15,

9. Wojewódzkie Biuro do Spraw Finansowo-Rolnych w Łucku, Gmach Urzędu Wojewódzkiego,
 10. Wojewódzkie Biuro do Spraw Finansowo-Rolnych w Nowogródku, Gmach Urzędu Wojewódzkiego,
 11. Wojewódzkie Biuro do Spraw Finansowo-Rolnych w Poznaniu, ul. Podgórna 10,
 12. Wojewódzkie Biuro do Spraw Finansowo-Rolnych w Stanisławowie, Gmach Urzędu Wojewódzkiego,
 13. Wojewódzkie Biuro do Spraw Finansowo-Rolnych w Tarnopolu, Gmach Urzędu Wojewódzkiego,
 14. Wojewódzkie Biuro do Spraw Finansowo-Rolnych w Toruniu, ul. Szczytna 1,
 15. Wojewódzkie Biuro do Spraw Finansowo-Rolnych w Warszawie, ul. Filtrowa 57,
 16. Wojewódzkie Biuro do Spraw Finansowo-Rolnych w Wilnie, Pl. Magdaleny 2, Gmach Urzędu Wojewódzkiego.
-

164342